

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 1 kwietnia 2015 r., skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Wojewodę (...), powód G. M. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kwoty 100.000 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu tytułem odszkodowania za niesłuszne skazanie, orzeczenie renty inwalidzkiej II stopnia oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. /pозew – k. 3 – 4/

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...) w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany, domagając się oddalenia powództwa, podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powoda za okres przed dniem 23 marca 2012 r. stosownie do treści art. 442 ze zn. 1 par. 1 k.c. Nadto wskazał, że roszczenia powoda nie wiążą się w żaden sposób z działalnością Wojewody (...). Z ostrożności procesowej strona pozwana podniosła brak jakiegokolwiek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa w niniejszej sprawie. /odpowiedź na pozew – k. 27 - 31/

W piśmie procesowym z dnia 21 marca 2016 r. pełnomocnik z urzędu powoda podtrzymał dotychczasowe stanowisko powoda w sprawie oraz wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu, jednocześnie oświadczając, że koszty te nie zostały uiszczone ani w całości, ani w części. /pismo procesowe – k. 75 – 75 odw./

W piśmie z dnia 14 kwietnia 2016 r. pełnomocnik powoda z urzędu oświadczył, że cofa żądanie orzeczenia renty oraz żądanie stwierdzenia przewlekłości postępowania karnego. Nadto wniósł o zwrot kwoty 225,67 zł z tytułu wizyty w Areszcie Śledczym w B. w dniu 6 kwietnia 2016 r. w celu porozumienia z klientem /pismo z 14.04.2016 r. – k. 83 – 83 odw./

Pismem procesowym z dnia 29 czerwca 2016 r. strona pozwana wniosła o przekazanie sprawy niniejszej, w trybie art. 202 zd. 3 k.p.c., Wydziałowi Karnemu właściwego Sądu Okręgowego, a w przypadku nieuwzględnienia powyższego wniosku o oddalenie powództwa, w każdym zaś przypadku zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez statio fisci kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, według norm przepisanych. /pismo procesowe pozwanego – k. 106 – 109/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 23 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi IV Wydział Karny uniewinnił G. M. od dokonania zarzucanych mu czynów z art. 189 par. 2 kk w zw. z art. 252 par. 1 kk i art. 13 par. 1 kk w zw. z art. 282 kk w zw. z art. 11 par. 2 kk. /wyrok w sprawie IV K 238/09 – k. 5 – 7/.

Przed wydaniem ww orzeczenia powód przebywał w Areszcie Śledczym w (...) miesiące i 8 dni w okresach od 4 września do 4 grudnia 2004 r. a następnie w 2006 roku. /zeznania powoda – k. 136 odw. – 137/

Powód od 2001 roku leczy się na cukrzycę typu II. W okresie pobytu w areszcie miał mierzony cukier raz w miesiącu, nie był konsultowany przez diabetologa. Do 2007 roku zażywał leki a w późniejszym okresie przeszedł na insulinę. /zeznania powoda – k. 136 odw. – 137/

Przed osadzeniem powód uczył się w szkole wieczorowej. Po wizycie antyterrorystów w szkole, dyrektor szkoły zakomunikował mu, że będzie mógł kontynuować naukę po zakończeniu sprawy karnej, jednak powód do szkoły już nie wrócił. Nie chciał dłużej pozostawać na utrzymaniu rodziców. /zeznania powoda – k. 136 odw. – 137/

Przed osadzeniem powód pracował dorywczo z ojcem, uzyskując z tego tytułu wynagrodzenie w wysokości 1.000 – 1.500 zł. Po wyjściu z aresztu trudno było mu znaleźć stałą pracę. /zeznania powoda – k. 136 odw. – 137/

Sąd Okręgowy zważył:

Stosownie do treści art. 552 k.p.k. oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien był ponieść /§ 1/. Przepis § 1 stosuje się także, jeżeli po uchyleniu skazującego orzeczenia postępowanie umorzono wskutek okoliczności, których nie uwzględniono we wcześniejszym postępowaniu. Prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia powstaje również w związku z zastosowaniem środka zabezpieczającego w warunkach określonych w § 1 i 2. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania /§ 4/. W myśl zaś art. 554 k.p.k. żądanie odszkodowania należy zgłosić w sądzie okręgowym, w którego okręgu wydano orzeczenie w pierwszej instancji, a w wypadku określonym w art. 552 § 4 - w sądzie okręgowym właściwym ze względu na miejsce, w którym nastąpiło zwolnienie tymczasowo aresztowanego lub zwolnienie zatrzymanego.

Przepisy rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego (art. 552-559 k.p.k.) zawierają normy o charakterze materialnym i procesowym regulujące kwestię odszkodowania i zadośćuczynienia przysługującego z tytułu niesłusznego skazania, zastosowania środka zabezpieczającego, tymczasowego aresztowania lub zatrzymania. Specjalność powołanych przepisów stanowi odstępstwo od ogólnych zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, a uregulowanych w ramach prawa cywilnego (art. 417 k.c. i nast.). Zgodnie bowiem z treścią art. 421 k.c., przepisów art. 417, art. 417¹ i art. 417² k.c. nie stosuje się, jeżeli odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej jest uregulowana w przepisach szczególnych (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 lutego 2012 r., sygn. akt I ACz 259/12).

Niewątpliwie roszczenie odszkodowawcze powoda pozostaje w związku z wadliwym - jego zdaniem - zastosowaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. W takiej sytuacji, konstrukcja żądania strony powodowej odpowiada roszczeniom przewidzianym w art. 552 k.p.k. Mimo cywilnego charakteru zostały one przewidziane dla kognicji sądów karnych o ściśle określonej właściwości rzeczowej i miejscowej oraz o ściśle określonym składzie sądu orzekającego. W tym stanie rzeczy należy uznać, że sąd cywilny nie jest właściwy do oceny zasadności żądania powoda w zakresie odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie i winien zatem przekazać sprawę w tym zakresie właściwemu sądowi karnemu. Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 202 par. 1 k.p.c. należało orzec jak w punkcie 1 sentencji.

W pozostałym zakresie powództwo podlega oddaleniu jako nieudowodnione. Roszczenie powoda nie znajduje uzasadnienia w świetle przepisów prawa cywilnego regulujących zasady ogólnej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Zgodnie z treścią art. 415 i nast. k.c. przesłankami odpowiedzialności cywilnej są szkoda, wina oraz związek przyczynowy pomiędzy zawinionym działaniem podmiotu zobowiązanego do naprawienia szkody, a powstałą szkodą. Natomiast odpowiedzialność Skarbu Państwa została kompleksowo uregulowana w przepisach art. 417 i nast. k.c. Odpowiedzialność Skarbu Państwa uzależniona jest od wystąpienia łącznie następujących przesłanek: szkody lub krzywdy wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej oraz istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą, a zachowaniem się (działaniem lub zaniechaniem). Ciężar udowodnienia powyższych okoliczności zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na powodzie, zaś ich niewykazanie decyduje o bezzasadności powództwa.

Jednocześnie, nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego z dnia 1 marca 1996 roku przywróciła do postępowania cywilnego zasadę *iudex secundum allegata et probata partium iudicare debet* (łac. sędzia powinien orzekać na podstawie twierdzeń i dowodów przedłożonych przez strony). Stosownie bowiem do treści przepisu art. 232 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Wprawdzie

sąd może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę (zdanie drugie art. 232 k.p.c.), jednak rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. To na strony ustawodawca w myśl art. 3 k.p.c. nałożył obowiązek przedstawiania dowodów i to na stronie – zgodnie z przepisem art. 6 k.c. – ciąży ciężar udowodnienia faktu, z którego wywodzi ona skutki prawne. W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie nie zachodziła żadna z okoliczności nakładająca na sąd obowiązek przejęcia inicjatywy dowodowej – cięższej na stronie powodowej. Należy bowiem w pełni podzielić pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 19 maja 2000 r. w sprawie o sygnaturze akt III CZP 4/00, opublikowanej w OSNC 2000/11/195, iż potrzeba wyjątkowego stosowania przepisu art. 232 zdanie drugie k.p.c., pojawia się w razie rażącej nieporadności strony działającej bez adwokata lub radcy prawnego, której wobec niepodjęcia przez nią właściwych czynności, mimo stosownych pouczeń sądu – grozi naruszenie interesu podlegającego szczególnej ochronie, bądź w razie stwierdzenia, iż strony w procesie zmierzają do obejścia prawa lub zachodzi podejrzenie prowadzenia przez strony fikcyjnego procesu. W przedmiotowej sprawie - w ocenie Sądu - nie zachodziła żadna z okoliczności nakładająca na Sąd obowiązek dopuszczania dowodów z urzędu. Sąd musi wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienia zadań lub zarzutów. Należy to rozumieć w ten sposób, że, strona która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał. Niewątpliwym jest zatem, że to rzeczą powoda było przedstawienie dowodów na okoliczności stanowiące podstawę odpowiedzialności strony pozwanej. Powód tymczasem, reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, w kontradiktoryjnym postępowaniu przez sądem nie wykazał praktycznie żadnej inicjatywy dowodowej ani aktywności procesowej. Powód nie przytoczył żadnych konkretnych zdarzeń i faktów mogących być podstawą powództwa, poprzestając na bardzo ogólnikowych twierdzeniach. Tymczasem samo twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą (art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c.). Skoro powód uważał, że wskutek niezgodnego z prawem działania przy wykonywaniu władzy publicznej została wyrządzona mu szkoda /krzywda/, powinien był, nosząc się z zamiarem wystąpienia na drogę sądową, odpowiednio przygotować się do procesu gromadząc niezbędne dane do dochodzenia roszczenia.

Powód nie udowodnił również związku przyczynowego między zachowaniem pozwanego, a deklarowaną szkodą. Ponadto, dochodzona przez powoda kwota została podana w sposób zupełnie dowolny. Zaś rzekoma krzywda zdziałana bezprawnym funkcjonowaniem władzy publicznej wobec nieudowodnionej krzywdy powoda, pozostaje bez związku przyczynowego z zachowaniem pozwanego. Brak jest przy tym stosownych dowodów, poza samymi twierdzeniami powoda, a sam fakt niezadowolienia powoda z działań Skarbu Państwa, nie może stanowić podstawy do żądania zadośćuczynienia czy też odszkodowania w wytoczonym powództwie. W świetle powyższej argumentacji - pomijając konieczność przekazania sprawy Wydziałowi Karnemu - oczywistym jest, iż nie istnieją podstawy do uwzględnienia twierdzeń i zarzutów powoda. W niniejszej sprawie powód nie wykazał przesłanek, które mogłyby skutkować uznaniem przez Sąd, iż działanie pozwanego w jakimkolwiek zakresie było bezprawne.

Dodatkowo wskazać należy, że roszczenia powoda związane z warunkami jego osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł. nie wiążą się żaden sposób z działalnością Wojewody (...). Z uzasadnienia wniesionego pozwu w żaden sposób nie wynika dlaczego powód jako stronę pozwaną wskazał Skarb Państwa - Wojewodę (...). Roszczenia powoda nie dotyczą w jakikolwiek sposób działalności Wojewody (...) i nie znajduje uzasadnienia kierowanie takich roszczeń przez powoda wobec Skarbu Państwa - Wojewody (...). Powód nie wskazał żadnych okoliczności dotyczących Wojewody (...), które uzasadniałyby roszczenie.

Na marginesie już tylko podnieść należy, że roszczenia powoda związane z warunkami jego osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł. dotyczą okresu przebywania w ww jednostce penitencjarnej w 2004 r. oraz 2006 r. Pozew został opatrzony datą 23 marca 2015 r., zatem roszczenia za okres przed 23 marca 2012 r. uległy przedawnieniu.

Powyższe skutkuje uznaniem, iż brak jest w niniejszej sprawie podstaw do uwzględnienia żądania pozwu w pozostałym zakresie i orzec o oddaleniu w tej części powództwa.

Mimo, iż powód przegrał proces, Sąd nie obciążył go obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Sąd uznał, że w niniejszej sprawie znajduje zastosowanie przepis art. 102 k.p.c. i przewidziana w nim zasada słuszności, zgodnie z którą w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej kosztami w ogóle. Odstępując od obciążania powoda kosztami procesu Sąd miał na uwadze charakter sprawy oraz aktualną, trudną sytuację majątkową powoda. Z tych samych względów, na zasadzie 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych /t.j. Dz.U. 2016.623/ Sąd postanowił nie obciążać powoda nieuiszczoną opłatą sądową od pozwu.

Z uwagi na to, że powód był reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, a koszty z tym związane nie zostały przez powoda uiszczone, ani w całości, ani w części, Sąd nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi tytułem świadczonej z urzędu pomocy prawnej na rzecz adw. K. G. kwotę 4.428 zł oraz kwotę 225,67 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu do Aresztu Śledczego w B.. Rozstrzygnięcie w przedmiocie wysokości kosztów zastępstwa procesowego zapadło w oparciu o § 6 pkt 6 w zw. z § 2 ust. 1 i 3 znajdującego zastosowanie w niniejszej sprawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. 2013 r., poz. 461 ze zm.).